

Prva knjiga ljetopisa obuhvaćala je nacrt stanja akademije za prvih deset godina (1867—1877) njezina djelovanja. Ova druga knjiga ima razviti sliku njezina djelovanja tečajem drugih deset godina (1877—1887). U buduće izlaziti će svake godine po jedan svezak ljetopisa, da se tim prištedi u „Radu“ više mjesta za znanstvene radnje i da se u posebnoj knjizi poda nacrt djelovanja akademije uz jednu godinu.

Znanstvena radnja akademije tekla je i u ovom drugom desetgodištu onim pravcem, kano što i u prvom, uz malene nebitne promjene. Tomu se ne valja čuditi, jer je ova radnja odmah u početku prema akademijskim pravilom zasnovana, te su već ondje ustanovljene one grane znanosti, kojim se akademija imade baviti.

Privrede kod obradjivanja pojedinih struka uložene su u „Rad“, od kojega su poslije god. 1877. izašle knjige XLI—LXXXVII, dakle njih 47, s toga za sedam više nego li u prvom desetgodištu. Kod ovoga akademičkoga sbornika učinjena je ta promjena, da se poslije LX. knjige razprave matematičko-prirodoslovnoga razreda objelodanjuju u posebnih knjigah, čim se je htjelo postići i to, da te razprave ranije svjetlo ugledaju. Iz knj. LX. izašlo je 19 knjiga filologičko-historičkoga i filosofičko-juridičkoga a 9 knjiga matematičko-prirodoslovnoga razreda. A kako se ove razprave diele po svojem

sadržaju, to pokazuje priegled, koji je u ovoj knjizi. Imade u ono 47 knjiga „Rada“ ukupno 131 razprava, kojih su njeke tako velike, da bi mogle poseban svezak zapremiti, te se i povlače kroz više knjiga. Od tih razprava ide po razredih na filologičko-historički 56, na filosofičko-juridički 17, na matematičko-prirodoslovni 68.

Još je jedna promjena glede radnja oko obradivanja različitih struka znanosti uvedena. I prije su veće njeku celinu sačinjavajuće radnje objelodanjene u posebnih knjigah, kojih su tri do godine 1877. izašle pod posebnimi naslovi. Ali da se i u taj red publikacija sustav uvede, koji će, kada se po vremenu brojem pomnoži, prozirniji priegled omogućiti, određeno je, da se nova serija otvori pod obćenitim naslovom: „Djela jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.“ (*Opera academiae scientiarum et artium Slavorum meridionalium.*) U tom nizu izašlo je do sada šest knjiga, od kojih su četiri jezikoslovne a dvie prirodoslovne struke. Ako se ovim knjigam pribroje još druga tri djela izdana izvan ovoga obćenitoga naslova, to je u drugom desetgodištu objelodanjeno ukupno deset knjiga posebnih djela. Ovamo mogu se uvrstiti još dva druga djela, naime Jugoslavenski imenik bilja od dra. B. Šulka (Zagreb 1879) i Podobe hrvatskih hrastova okoline zagrebačke od Lj. Vukotinića (1883), koja su troškom akademije izdana. Tim je akademija izdala jedanaest knjiga izvan svojih običnih sbornika.

I ostale publikacije, koje iznašaju gradju za znanstveno obradivanje, nastavljene su neprestano. Od „*Starina*“ objelodanjene su knjige X—XIX s prilozi (112) za historiju jezika i svih grana narodnoga života za cjelokupno južno Slovjenstvo. U nizu „*Starih hrvatskih pisaca*“ iz-

dana su u IX—XV knj. djela Ivana Gundulića, Frana Lukarevića Burine, Miha Bunića Babulinovića, Maroja i Oracija Mažibradića, Marina Burešića, Gjone Gjora Palmotića i Antuna Gledjevića, te su za svako izdanje upotrebljeni najbolji rukopisi, koji su se naći mogli, i navedeni najznatniji varijanti. Od sbornika „*Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium*“ izneseno je na svjetlo deset (IX—XVIII) knjiga, u kojih uz produženje mletačkih izprava (IX, XI, XII, XVII) priobćeni su u dvie knjige (X, XIII) službeni zapisnici dubrovačkoga vieća (*Monumenta ragusina*) XIV stoljeća do god. 1360, a poslije god. 1359 popraćeni važnim nalogima i odredbama pod naslovom: „*Lettere e commissioni di Levante*“; za tim izprave odnoseće se na hrvatsku krajinu (XV, XVI) počam od god. 1479 do 1693; onda izprave bugarske XVI—XVIII stoljeća (XIX). I u tom nizu otvoren je nov red s ljetopisi i pisci historičkim (*scriptores rerum*) i to u knj. XIV s bezimenim ljetopisima dubrovačkim iz god. 457 i ljetopisom Nikole Ranjine, koji počima s god. 400 a zaključuje s god. 1552. Manje se moglo poradi nestašice sredstava raditi oko izdavanja historičko-juridičkih spomenika. U tom nizu izdani su u dvie omašne knjige (II, III) zakoni Spljeta, Budve, Skradina i Hvara po starih rukopisih.

Najsvjetlija točka u znanstvenom radu akademije u ovom drugom deceniju biti će izdanje velikoga *rječnika hrvatskoga ili srbskoga jezika*. Pošto se je kroz prvi decenij sakupilo toliko gradje, da se moglo u drugom pristupiti k njezinu obradivanju: bijaše pozvan iz Biograda u Zagreb akademik dr. Gjuro Daničić, koji je od prije ravnao sakupljanje gradje, da ju obradi i za štampanje priredi. Dozvoljom srbske vlade i njezinom vele-

dušnom podporom dodje Daničić ovamo u proljeću god. 1877., odmah se lati posla, te je do konca godine u toliko uspio, da je u skupnoj sjednici od 31. siečnja 1878. po njegovu prijedlogu zaključeno, neka se nekoliko obradjenih rieči na „ogled“ štampa i izazove kritika; što je i učinjeno, dočim je malo kašnje na svjetlo izašao „Ogled rječnika hrvatskoga ili srbskoga jezika (1878). Slovjenski su se stručnici o tom „ogledu“ tako pohvalno izrazili, da je akademija, imajuća i onako podpuno pouzdanje u Daničića, ovomu u sjednici od 4. lipnja 1879. godine ostavila podpunoma slobodne ruke u izradjivanju rječnika, te dala prvi svezak odmah pod tisak. U sjednici od 5. travnja 1880. god. bi proračun za tiskanje odobren, te je I. svezak još one godine svjetlo ugledao. Prva četiri svezka u obsegu od 60 sitno tiskanih araka u dva stupca, za tim od petoga prvih 76 strana, t. j. ukupno od A do Čovo, obradio je Daničić, kada ga u sred radnje dne 15. studenoga 1882. godine nemila smrt ote na veliku štetu i ovoga monumentalnoga djela i naše književnosti. U prvi čas akademija je u sjednici od 29. prosinca r. g. nastavak radnje povjerila užemu odboru, te je član njegov akademik M. Valjavec dovršio slovo Č i Ć t. j. od 76. do 163. strane II diela. Medjutim se pobrinulo, da se profesor dubrovačke gimnazije akademik Pero Budmani preseli u Zagreb, te sve svoje sile ovomu poslu izključivo posveti. Budmani primi se posla već u svibnju god. 1883., te ga od ono doba neumorno nastavlja. Pod njegovom redakcijom izašao je poslije str. 163 slovo D svezak V., za tim VI—IX t. j. sve od rieči „Da“ do „Godoje“. Uredjivanje rječnika produžuje se po načelih, koja je Daničić ustanovio uz odobrenje akademije; samo je njegov sustav u najnovije doba popunjen tim, da se

je u sjednici od 18. srpnja 1886. godine odredilo, da se i novije rieči, t. j. poslije Vukove i Gajeve dobe, uvrste u rječnik, što se je sa mnogih strana želilo.

Književna radnja akademije uložena je u 97 knjiga, koje su u drugom deceniju svjetlo ugledale. Ali uz ovu radnju zapodjenute su i druge oko sakupljanja gradje. Tako osim sakupljanja i redanja gradje za rječnik, koje se bez prestanka nastavlja, sabira se takodjer gradja za diplomatički sbornik i za saborske spise Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Za ono prvo veliko djelo prepisano je već mnogo listina XIII. vieka, s kojima se za sada „codex“ započeti misli. Za ono drugo djelo prepisana su malo ne posvema „acta diaetalia“ XVI. vieka, te bi se skoro moglo pristupiti k uređivanju. Zapodjenuta je takodjer misao, da se izrade obširniji izvodi iz djela starijih domaćih filozofa. Nije se zaboravilo ni na sakupljanje gradje za tradicionalnu literaturu, za koji posao ima se ponajprije izraditi potanka osnova. Ali sve ove, tek zametnute radnje, zahtievaju mnogo vremena, sila i sredstava; a imade nade, da će se u trećem deceniju izvadjati.

Veći dio ovoga truda otpada na same članove akademije, kojih imade sada 7 počasnih, 27 pravih i 28 dopisujućih članova. Pravi diele se na razrede tako, da jih imade u filologičko-historičkom 11, u filozofičko-juridičkom 9, u matematičko-prirodoslovnom 7. U spomenutih književnih izdanjih sudjelovala su 44 akademika i 25 književnika nečlanova. Pojedina izdanja priredjuju se prema pravilom u odborih, kakovih imade za izdavanje starih hrvatskih pisaca i za historičko-juridičke spomenike. Uz ove čisto naučne odbore ima još odbor za gale-riju i finacialni.

Kano narodan zavod nije akademija propustila nijedne zgode, a da se ne pridruži proslavi svakoga znatnijega događaja i čina iz narodne prošlosti. Tako je ona proslavila 50-godišnjicu novijega književnoga preporoda (1835.—1885.) čitajući u sjednicah što se je uz ovu polovinu stoljeća u nas za nauku privriedilo a ove razprave objelodanila je u posebnoj knjizi. Tako je proslavila stogodišnjicu Boškovićevu ocieniv njegove radnje i zasluge za nauku u više razprava.

U prvom deceniju vodila je akademija brigu i oko narodnoga zemaljskoga muzeja. Prve dvie godine ovoga drugoga decenija još je taj zavod bio pod njezinom upravom, dok ga na temelju novoga zakona u lipnju god. 1879. ne predade kr. zemaljskoj vladi. Akademija je prema muzealnom zakonu od 4. ožujka god. 1866. uz 12 godina putem svoga odbora muzealnoga i na njezin predlog imenovanoga osoblja ovim zavodom, kako je najbolje mogla i umjela, upravljala; brinula se, da se sbirke, kojih su pojedine posredovanjem njezinim u arheoložkom i prirodoslovnom odielu nabavljene, umnože i uredi, i da se odredjenom u tu svrhu dotacijom naša domovina u jednom i drugom pogledu znanstveno izpita. Kako je zem. nar. muzej uz 12 godina napredovao, može se razabrati iz godišnjih izvještaja, koje je akademija kr. zemaljskoj vladi podastirala i koji su u „Radu“ objelodanjeni. Akademija smije zahtievati priznanje, da je ona udarila čvrst temelj znanstvenu i strukovnu razvitku toga za narod i zemlju znamenitoga zavoda.

I akademijska je knjižnica u ovom drugom deceniju liepo napredovala. Sbirka knjiga rasla je ponajviše djeli i časopisi onih književnih zavoda, s kojima akademija svoja izdanja izmjenjuje. Nješto je svake godine i za

gotov novac nabavljeno U tom pogledu drži se akademija načela, da se u knjižnicu prikupljaju glavno djela tičuća se onih struka znanosti, koje po svojih pravilih obradjuje. Nješto je i darovanjem prispjelo. Broj knjiga narasao je do 25.000 svezaka. Sbirka rukopisa, ta najdragocjenija čest akademijske knjižnice, povećala se je znamenito. Posredovanjem preuzv. g. pokrovitelja ustupljeni su joj rukopisi slavnoga M. Katančića (1877); naslovni biskup P. Gugler pokloni joj bogatu sbirku rukopisa, oduosećih se na hrvatsku poviest (1878.); djakovački župnik A. Voršak preda joj Theinerove priepise vatikanskih izprava, koje je njegov pokojni brat kanonik Nikola baštinio bio (1881.); kr. komornik Julio pl. Jelačić Bužimski pokloni joj čitav svoj obiteljski arkiv (1880.), a Gustav Tausig, vlastelin u Mirkovcu, liepu sbirku starih listina (1882.); takovu sbirku darova i akademik R. Lopašić (1886.) pak i netom preminula grofica Vjekoslava rođj. Sermage (1887). Sama akademija nabavila je o svom trošku više rukopisa, medju kojima spominjemo Serafina Crievića „Bibliotheca ragusina“ i „metropolis ragusina“ u 10 folianta. Tim je putem sbirka rukopisa povećana sa više kodeksa i mnogo tisuća listina. Uz to nastojala je, da se knjižnica uredi i za javnu porabu otvori. U ovu drugu svrhu izdade u sjednici od 26 veljače 1882. godine pravila za porabu knjiga i rukopisa; na dalje imenova posebnoga knjižničara, kojemu je glavna zadaća, da knjige i rukopise popiše. Ovaj posao glede rukopisa već je obavljen, izuzam dakako izprave i listine, koje su ipak sustavno uredjene. Šta se popisa knjiga tiče, to su najprije popisane one, koje nisu još ubilježene bile; ali već se je prešlo i na

novu katalogizaciju, koja će se s vremenom iz nova preduzeti i dovršiti.

Akademijaska knjižnica mogla se je konačno urediti tek u stalnoj akademijaskoj sgradi. I ova je jedna od glavnih stečevina drugoga desetgodišta. Već je u I. knjizi ljetopisa bilo iztaknuto, da imade nade, da će se gradnja početkom drugoga decenija započeti, pošto je pokrovitelj uz pismo od 25. ožujka 1875. god. poklonio za gradjevnu zakladu 40.000 for., grad Zagreb gradilište, a zemlja dade u pomoć 80.000 for. (str. 23). Ova se nada zbilja izpunila. U kolovozu god. 1877. započela gradnja. Sveukupni trošak, izuzam upravni i gradilištni, bijaše po troškovniku od 5. srpnja r. g. odobrenu po sastavljaču osnove c. kr. gradjevnom nadsavjetniku Fr. Schmidtu iz Beča proračunan na 229.411 for. 71 nvč. ili poprieko na 230.000 for. Za pokriće toga troška bijaše na temelju akad. izvještaja od 6. travnja 1878. br. 67 sporazumno s kr. zemaljskom vladom ustanovljena gradjevna zaklada sa 200.000 for., dočim se ostatak imao pokriti ili daljnim prinosom muzealne zaklade ili dobrovoljnim prilozi ili prihodom lutrije, koja bi se u tu svrhu uredila. Tehničku upravu pridržala si rečeni arhitekt, koji si je za zamjenika sporazumno s akademijom odabrao gradskoga mjernika R. Melkusa, a ovomu bi kano poslovodja pridana Fr. Wonderka. Gospodarstvenu si je upravu pridržala sama akademija, te ju je rukovodila putem odbora, u koji je izabrala članove dra. Fr. Račkoga, Ljud. Vukotinovića, S. Ljubića i dra. Gj. Pilara. Ovaj se je odbor popunio vanjskim članovi gg. gr. Burattiem, Egersdorferom i Siebenschinom. Izvjestitelj odbora bijaše pohvaljeni R. Melkus. Pojedine radnje dane su poslije razpisa na temelju ponuda najpovoljnijim

nudiocem. Obavljene radnje izpitivao je osim gg. Melkusa i Vonderke kr. vladni gradjevni odsjek, a doznake izplaćivala je akademija putem svoga odbora. Ukupni trošak za celu sgradu dostigao je svotu od 240.738 for. 78 nvč. uključivo s onim na gradjevu upravu, koji obuhvaća takodjer nagradu Schmidtu od 6.000 for. za osnovu detaille i nadzor Prema tomu odbivši od onoga ukupnoga troška upravni trošak od 12.413 for. 38. nč. i za radnje, koje nisu bile u troškovniku predviđene a iznose 10.742 for. 69 nč., prištedilo se je prema prvobitnomu proračunu do 13.000 for. Pridoda li se pako trošak za gradilište, tada stoji akad. palača ukupno 280.738 for. 78. nč. U gradjevu zakladu doprinieli su: pokrovitelj biskup J. J. Strosmajer 60.000 for., kraljevina Dalmacija, Hrvatska i Slavonija u ime odkupa „Narodnoga doma“ u smislu zak. čl. od 21. veljače 1878. svotu od 100.000 for., akademijska zaklada 50.000 for. a sa zajmom od 13.954 for. 96 nč. i izplatom manjka od 4.731 for. 98 nč., svotu od 68.686 for 94 nč. razni darovatelji 10.288 for. 77 nč., od kojih su preko 100 for. darovali: Ana Mirkovička 2.374. for. 98 nč. Dušan Kotur 2000 for., odvjetnik dr. J. Frank 1000 for., grad Varaždin i I. hrvatska štedionica u Zagrebu po 500 for., A. Jakić 469 for. 70 nč., Pajo Kolarić 409 for. 60 nč., K. Waidman 388 for. 84 nč., biskup I. Kralj i gr. K. Buratti po 200 for., srbski patrijarh Prokop Ivačković, gr. Dragutin Eltz, knez Niko Pucić, stolni kaptol djakovački, sbor nadarbenika prvostolne crkve zagrebačke, komercijalna i eskomptna banka u Zagrebu, štedionica u Osijeku po 100 for. Za zemaljski prilog od 100.000 for. preuze akademija dužnost ustupa celoga prizemlja i istočnoga podzemlja za stan nar. zemaljskomu muzeju,

kojega je arheologički odjel u prizemnih prostorijah smješten. Sgrada je građena u slogu talijanske renaissance, kako je preuzvišeni pokrovitelj želio. Zidovi su izvana od opeke priesne, vienci, stube, prozori itd. od kamena, stupovi u arkadah od istarskoga mramora. Čistoćom i ljepotom sloga ne ima joj premice u našem glavnom gradu. Dogradjena je podpuno ljeti god. 1880, te je akademija mogla u njoj držati već 21. listopada i. g. prvu sjednicu razreda filologičko-historičkoga.

Nu nakon nekoliko dana grozan potres od 9. studenoga oštetio je i ovu novu akademičku sgradu. Ona nije doduše trpila u svojoj čvrstoći, ali bivši vanredno uzdrmana, njeke su stiene popucale, žbuka poodpadala, a tim i slikarija uništena. Pošto je akademija velikom mukom i vlastitim žrtvami jedva bila podmirila gradjevne troškove, to joj ovaj nenadani udarac bijaše tim osjetljiviji. S toga joj tim veću utjehu donese Nj. c. kr. apostolsko veličanstvo premilostivo joj podieliv novčanu pripomću od 2000 for., preuzvišeni pokrovitelj 1000 for., preuzv. g. ban grof Lad. Pejačević iz milodara 500 for. Osim toga kr. zemaljska vlada dade sgradu pregledati i sa svotom od 14.000 for. podpunoma popraviti.

Sada je glavna briga bila, da se sav gornji sprat priredi za galeriju slika. Pokrovitelj je želji akademije došao u susret izjaviv pismom od 7. srpnja 1882 god., da će slike na vlastiti trošak ovamo dopremiti iz Djakova. A kada se stalo misliti na priredjenje prostorija za galeriju, nije se moglo izbjeći, a da se arkade shodno ne naslikaju. Opet nov trošak; pa je on ipak podmiren. Slikanje arkada, hodnika i galerijskih prostorija stajalo je 3.776 for., skele za slike 3.179 for., namještenje slika uz pozlatu i čišćenje 566 for. 20 novč. ili ukupno 7.510

for. 20 nč Za taj trošak dobila je akademija u pomoć na dar od preuzv. pokrovitelja i od kr. zemljske vlade po 2.000 for. dakle 4.000 fr., dočim je ostatak od 3.510 for. 20 nv. sama podmirila. Nacrte za dekoracije i za skele izradio je arhitekt H. Bolle, a slike je namjestio i uredio imenovani ravnatelj galerije pr f. dr Iz. Kršnjavi. Za galeriju izradjena su pravila i odobrena u skupnoj sjednici od 27. veljače 1883. godine. A pokle je sve to uredjeno, bijaše dne 9 studenoga 1884 galerija poslije blagoslova palače glavom po preuzv. pokrovitelju, koji je oba čina obavio, svečano u prisutnosti najotmenijega občinstva otvorena. Onom prigodom bijaše takodjer uzidana na gornjem stubištu spomen-ploča s ovim nadpisom: „*Za kraljevanja Franje Josipa I. banovanja Ivana Mažuranića, za pokrovitelja akademije J. J. Strossmajera, predsjednika Franje Račkoga godine 1877 mjeseca kolovoza bi gradnja ove akademičke palače po osnovi gradjevnoga nadsavjetnika Fridrika Schmidta započeta, te uz veledušnu podporu pokrovitelja, zemlje, grada Zagreba i drugih rodoljuba poslije tri godine sretno dovršena*“ Pred ovom pločom bi smješteno liepo poprsje pokrovitelja i utemeljitelja galerije, kojoj je i ime njegovo nadjenuto.

Uz knjižnicu stekla je akademija u galeriji drugi važan zavod, koji će s jedne strane u pomoć biti njezinu IV razredu za krasne umjetnosti, kada jednom u život stupi, a s druge će strane širiti u narodu ukus ljepote i tim oplemenjivati mu ćud i srdce. U galeriji zastupane su razne grane tvornih umjetnosti, ali ponajviše slikarstvo i rezbarstvo. Slike namještene su na liepo izradjenih drvenih prama prozorom položenih skelah u pet velikih dvorana, dočim šestu veliku dvoranu zapremaju kartoni i miniaturre, a

jednu manju arazzi i plastične umotvorine. Slika imade 235, od kojih pripadaju 3 bizantinskoj umjetnosti, 10 sjevero-germanskoj školi, 10 nizozemskoj, ostale većim dielom različitim talijanskim školam, imenito: 23 Giottovoj i sienezkoj, 24 fiorentinskoj XV. stoljeća, 44 lombardskoj, umbrijskoj, rimskoj, napuljskoj, 45 mletačkoj školi. Svaka skoro ovih škola zastupana je pokojim boljim umjetnikom; spominjemo fra Angjelika da Fiesole, Filipina Lipia, Filipa Mazzolu, Daniela de Volterru, Franceska Franciu, G. B. Salvia-Sassoferata, G. Vasaria, M. Albertinellia, Allegria da Corregio, cav. d' Arpina, Salvatora Rosu, Caraccia, Guida Renia, Spagnoleta, Pompeja Battonia, Tiziana, Tintoretta, Jak. Bassana, Parisa Bordona, Viktora Carpaccia, Pavla Veronesa i sina mu Karla Cagliara, Cimu da Conegliano, Bonifacia i našega A. Medulića, za tim Ivana Holbeina, Van Dyka, Florisa, Metsysa, Teniersa, P. Brühla, El. Lauraina. Od slikara novije dobe imadu 24 slike; tuj je nekoliko umotvorina slavenskih slikara: Čeha Čermaka, Poljaka Matejka i Siemiradzkoga, Hrvata Mašića, Dalmatinca Salghettia-Driolia, inostranaca: Steinlea, Kuppelwisera, Flatza, Sella, Castelia, Consonia, obiju Seitza, Hayesa, Rubena. Šestu dvoranu zapremaju krasni kartoni Fridr. Overbecka u 15 slika, dva Consonieva, vidici nove stolne crkve djakovačke, miniature u stajaćem ormaru iz XV. vieka talijanske i francezke škole, u novonamještenom ormaru osam liepih starinskih ponajviše vezivom ukrašenih kazula. Imade još nekoliko rukopisa s miniaturami, medju kojima odlikuje se svojom vanrednom ljepotom i bogatstvom dekoracija molitvenik iz XIV.—XV. vieka sa preko 50 sitnolika, dočim mu je svaki list raznolikim nakitom divno obrubljen. Ovi rukopisi bit će u

posebnom ormaru izložen, čim sredstva dopuste. Bogata je takodjer sbirka mjedoreza, fotografija i drugojakih reprodukcija najznamenitijih umotvorina nalazećih se u velikih evropskih galerijah. Ova je sbirka, koja sbirku slika popunjuje, sada sahranjena u ormaru, jer sredstva akademije ne dopuštaju, da se bar ljepši komadi izlože u okvirih pod staklom. Imade još nekoliko umotvora plastičnih u mramoru, terracotti i kovini.

Akademijaska zaklada rasla je u ovom deceniju neprestano, što u smislu pravila (čl. 15.) jednom petinom godišnjih dohodaka njezinih, što novimi darovi. Prirast zaklade pokazuju ove skrižaljke:

	Koncem god. 1877	Koncem god. 1886
1. U gotovini koristonosno uloženoj .	—	14.097 29
2. U hrv.-slavonskih razteretnicah .	188.090—	112.030—
3. U erdeljskih razteretnicah . . .	100.450 —	133.750—
4. U veliko-varadinskih razteretnicah.	100—	—
5. U košičkih razteretnicah	100 —	—
6. U budimskih razteretnicah . . .	100—	—
7. U tamišvarskih razteretnicah . .	—	2 000—
8. U obveznicah lutrijskoga zajma g. 1860.	10.000—	13.000—
9. U dionicah državnoga zajma g. 1864.	1 0—	—
10. U dionicah narodnoga kazališta .	1.225—	—
11. U dionicah narodnoga doma . . .	200 —	—
12. U dionicah narodne tiskare . . .	2.000—	—
13. U zadužnicah dunavsko-parobrodar- skoga društva	100—	100—
14. U dionicah zagrebačkoga paromlina	400—	—
15. U dionicah zagrebačkoga plinar- skoga društva	200—	—
Iznos . .	303.065—	274.977 29

	Koncem god. 1877	Koncem god. 1886
Prienos . .	303.065.—	274.977·29
16. U zadužnicah sjedinjenoga držav- noga duga	—	30 500 —
17. U zadužnicah austr. papirne rente	—	20.000.—
18. U 4 ^o / _o ugarskoj zlatnoj renti . .	—	11.700.—
19. U dionicah austr. kreditnog zavoda	—	100.—
20. U dionih lutrijskih srećkah . . .	—	150.—
21. U srećkah	—	52.—
22. U odkupnih hrv.-slav. obveznicah .	—	100.—
23. U ugarskih državnih srećkah god. 1870	—	100.—
24. U privatnih obveznicah	28.218.—	16.218.—
25. U dionicah društva „Associazione dalmata“	20.000.—	20.000.—
26. U štedioničkoj knjižici	—	21·27
Ukupno . .	351.283.—	373.918·56

Prema tomu povećala se je od god. 1877. akademijska zaklada za 22.635 for. 56 nč., a kada se ovoj svoti doda iznos od 50.000 for., koji je za gradnju palače ustupila gradjevnoj zakladi: to se je akademijska zaklada u drugom deceniju povećala za 72.735 for. 56 nč., te bi ona sada iznosila 423.918 for. 56 nč. Kako se iz skrižaljke razabire akademijska se zaklada (1886) sastoji iz razte-retnica u iznosu od 247.780 for., iz obveznica u iznosu od 112.041 for. 27 nč. i iz gotovine u iznosu od 14.097 for. 29 nč.

Vriedno je ovdje spomenuti zapise i darove preko 1000 for. uključivo:

Antun Jakić darova (Jakićeva zaklada) .	25.000 for.
Grofica Marjana Normann Ehrenfeldska ro-	
djena bar. Prandau u spomen svoga oca	
(zaklada Gustava bar. Prandau-a) . .	10.000 „
Šimatović	3 000 „
Bošnjak Roko 200 c. dukata ili	1.000 „
Kalabar Fr. zagrebački kanonik	1.000 „
Filić Jakov, župnik	1 000 „
Prister Manojlo, veletržac	1.000 „

Ovom akad. zakladom upravlja sada u smislu pravila uz saučešće akademije kr. zemaljska vlada. Ali imovina se je akademije još povećala nekretninami: kućom na ime u Zagrebu (vlaška ulica br 33), koju je pok. kanonik zagrebački Ivan Miković akademiji oporučno ostavio, kućom sa zemljištem u Koprivnici, koju je pok. Eduardo pl. Kos zapisao, i polovinom kuće u Zagrebu u Ilici, koju je pok. župnik bosiljevački Dragutin Herceg zapisao. Prve dvie kuće prešle su već u vlasništvo akademije. Ako se zakladi od 373.918 for. 56 nč. doda vrijednota akad. palače sa 280.000 for. tada imovina akademije iznosi 653.918 for. 56 nč. i još dvie kuće i galerija i knjižnica, kojih se dviju posljednih vrijednost novčana teško ustanoviti može. Sveukupna imovina akademije za celo će dosegnuti jedan milijun forinti.

I u ovom drugom desetogodištu najveći dobrotvor akademiji jest njezin pokrovitelj, preuzv biskup J. J. Strossmayer. Navedene svote, koje pokloni u gotovini, iznose 65.000 for. Uz to dariva svake godine 1000 for., za izdavanje rječnika, što čini do god. 1887. opet 7000 for.; nastavlja uz znatan trošak popunjavati sbirku mjedoreza itd., tako da mu dar u novcu prelazi svotu od 80.000 fr. Budi mu hvala i slava!

Odavle se vidi, da je u drugoj desetini takodjer imutak akademije prema njezinu znanstvenu i književnu radu pače još obilnije, napredovao. Dao Bog, još više uspievala naša akademija u trećem deceniju !

I.

PRAVILA I POSLOVNIK AKADEMIJE.

a) Pravila.

(Potvrđena prev. rješenjem od 4. ožujka 1866 godine.)

Članak 1.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti jest zavod zemaljski i ima svoje sjedište u Zagrebu.

Njezina svrha jesu samostalna iztraživanja na polju znanosti i umjetnosti, svestrano unapredjenje istih, a osobito njegovanje jugoslavenskoga jezika i književnosti.

Ona podtiče i podpomaže diela inih, zajamčuje koristna znanja i iskustva, dočim napredke i izume izpi-tuje i poučne radnje oglašuje, a podupire svrhe vladine odgovarajuć na zadaće i pitanja, tičuća se strukah znanosti i umjetnosti.

Članak 2.

Akademija jest naprema državnoj upravi tielo samostalno.

Članak 3.

Glavne struke akademije jesu :

I. Jugoslavenska književnost i jezikoslovje, poviest sa svojim pomoćnimi znanostmi u obće, a osobito poviest i starine Jugoslavenah;

II. Mudroslovje i pravoslovje, ovo sa osobitim obzirom na poviest prava u Jugoslavenah ;

III. Matematika i prirodoslovne znanosti;

IV. Krasne umjetnosti sa njihovom književnošću i znanstvenimi na njih se odnosećimi razpravami.

Po tom dieli se ona u četiri razreda, naime u razred:
 poviestni i jezikoslovni,
 mudroslovni i pravoslovni,
 matematični i prirodoslovni
 i umjetnički.

Članak 4.

Akademija sastaje se svake godine jedan put u javnoj svečanoj sjednici, a osim toga u skupnih, pravilno se opetujućih, i u razrednih sjednicah.

Ona stavlja iz pridieljenih joj strukah, na koliko joj sredstva dopuštaju, nagradne zadaće za riešenje putem javnoga natjecanja i dosudjuje nagrade.

Ona oglašuje radnje svojih članova kao i razprave i diela inih spisatelja, ako su iz koje opredieljene joj struke i vriedna da ih primi, ter ih zato nagradjuje, ili kao što sama za pravedno pronadje ili kao što je sa dotičnici dogovorila.

Ona daje u časopisu, prema materijalu izlazećem, neprestan pregled o svom poslovanju i oglašuje u njem priobćene joj stvari.

Ona razpravlja o pitanjih, stavljenih od državnih oblastih, i daje o njih zahtievana mnienja.

Ona podpomaže članove pri znanstvenih i umjetničkih poduzećih savjetom i novcem, podupire mladiće nade pune, koji se za umjetnike naobraziti žele, iz akademičke, naročito u tu svrhu opredieljene zaklade po glasu dotičnoga zakladnoga lista.

Ona nabavlja umotvorine i priugotavlja izložbe istih.

Članak 5.

Akademija ima:

- pokrovitelja ;
- trideset i dva prava člana ;
- predsjednika ;
- dva tajnika ;

najviše šestnaest počasnih članova, i dopisujuće članove, kojih će broj akademija sama ustanoviti.

Članak 6.

Izbor pokrovitelja i članova. navedenih u predjašnjem članku, skupa sa predsjednikom i tajnici, ostavlja se akademiji.

Pokrovitelj i članovi izbiraju se doživotno, predsjednik i tajnici pako, koji se imadu uzeti izmedju pravih članovah, na tri godine, poslje kojih se opet za takove izabrati mogu.

Izbor pokrovitelja i predsjednika valja da potvrdi nj. c. kr. apoštol. veličanstvo.

Članak 7.

Pokrovitelj mora biti austrijski državljaniin.

U svih slučajevih, u kojih akademija uztrema podporu zemaljskoga zastupstva ili dvorske kancelarije, ima pokrovitelj posredovati.

Kada je u sjedištu akademije, predsjedda u javnih svečanih godišnjih sjednicah. O radnjah akademije izvješćuje ga predsjednik. Iz javne svečane godišnje sjednice šalje mu akademija godišnje izvješće o svom stanju. On ima pravo svagda pogledati, kako poslovi akademije idu.

Članak 8.

Predsjednik nosi ponajprije brigu, da poslovi akademije idu u redu i da se njezina pravila obdržavaju.

On zastupa akademiju kod oblastih i trećih osobah. On zamienjuje odsutnoga pokrovitelja u javnih svečanih godišnjih sjednicah, ter ako je pokrovitelj zapriečen, preuzima posredovanje, koje po predjašnjem članku ovoga ide.

On predsjedja u skupnih sjednicah i rukovodi viećanja u istih, a u razrednih sjednicah, ako nije ujedno predstojnik razredu, ima se smatrati samo kao pravi član.

On podpisuje sa prvim tajnikom ili njegovim zamjenikom diplome-postavnice i sve dopise akademije, kao i sve njezine spise, iz kojih bi po nju nastati mogla prava ili dužnosti.

Članak 9.

Pri izboru pravih i dopisujućih članova ima se obzir uzeti na onakove muževe, koji su si zaslugah stekli izvrstnimi znanstvenimi ili umjetničkim djeli.

Ine zasluge za znanost i umjetnost mogu se samo naimenovanjem za počasnoga člana ocieniti i priznati.

Pravimi članovi mogu biti samo neprikorni austrijski državljani.

Izbor svakoga člana ima se prijaviti banu ili njegovomu svakdašnjemu zamjeniku.

Kao počastni i dopisujući članovi mogu se inostranci samo onda primiti, ako je obavljeni izbor odobren od dvorske kancelarije.

Ako se mjesto kojega člana izprazni, mora se učiniti predlog za novi izbor u skupnoj redovitoj sjednici. o kojem će se u istoj takovoj za njom sljedećoj prvoj sjednici viećati, a tek u trećoj sjednici definitivni izbor imati obaviti.

Članak 10.

Svaki član obvezuje se već svojim pristupom u akademiju, da će njezine svrhe promicati.

Svaki pravi član pripada doduše poglavito jednomu od četirjuh razredah, ali to neprieči, da on prema na-
gnuću i sposobnosti ujedno udioničtuje i u poslovi-
h kojega inoga razreda.

Članak 11.

Poslove i dužnosti tajnika ustanoviti će akademija u
svojem poslovnom redu.

Članak 12.

Svaki razred bira si svake godine predstojnika iz-
među pravih članova akademije.

Predstojnici predsjedaju u sjednicah svojih razredah,
rukovode viećanja i podpisuju zapisnike razreda.

Oni nadgledaju, da se obdržavaju pravila i osebni
poslovni red razreda.

Ako je predsjednik zapriečen, zastupa ga onaj između
razrednih predstojnikah, koji je najstariji izabrani član
akademije.

Ako bi predstojnici istodobno u istoj sjednici izabrani
bili, onda zastupa predsjednika onaj od njih, koji je
stariji u godinah.

Članak 13.

Akademija ustanovljuje potrebno kućno i ino pomoćno
osoblje kao i poslužnike, ter ih imenuje i prima.

Članak 14.

Pri svih izborih, koje bi akademija obavljala i pri
svih zaključcih, koje bi stvarala, imadu pravo glasa
samo pravi članovi, predsjednik i tajnici.

Da zaključak valja, potrebno je, da je prisutna naj-
manje polovica članova, što ih akademija tada sa pra-
vom glasa ima.

Pri glasovanju o pitanjima, tiućih se znanosti i umjetnosti, dopuštaju se zaključci relativnom većinom, pri izborih, naimenovanjima i pri svih inih pitanjima potrebna je absolutna većina glasova, da zaključak valja.

Članak 15.

Akademija razpolaze sa četiri petine svojih godišnjih dohodaka svake vrsti, jedna petina dohodaka ima se svake godine pridodati glavnici.

Dokle se o upravi zemaljskih zakladah putem ustavnim što inoga odredilo nebude, ima se glavnica akademije sa posebnom za naobraženje umjetnika opredieljenom zakladom (čl. 4.) upravljati od namjestničkoga vieća sa dvojicom pravih članova, koje akademija u tu svrhu naznači.

Glavnica ne smije se u nikojem slučaju uzkratiti svrhi, za koju je po pravilih opredieljena, a može se načeti samo na predlog sabora sa privoljenjem krune.

Računi o rukovodjenju dohodaka akademije imadu se koncem svake godine pregledati od pravih članova, koje akademija u tu svrhu izabere, a posledak te pregledbe ima se predložiti namiestničkomu vieću, ter onda skupa sa preglednim izkazom o glavnici akademije jošte oglasiti u časopisih.

Članak 16.

Akademija može, držeć se zakonitih ustanova, stupiti u savez sa inimi znanstvenimi i umjetničkim društvi i š njimi dopisivati, ako joj se svidi za shodno.

Akademija ima svoj vlastiti pečat sa zemaljskim grbom i nadpisom: „Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti“.

Članak 17.

Akademija može zaklade i sbirke inih književnih i znanstvenih društva sebi pridržati, ako ova u to pri-vole, i ako su u tom slučaju zakonite ustanove obdr-žavane; akademija može i pozive na dobrovoljne pri-neske u novcu, knjigah, umotvorinah i starinah izdavati i takve stvari sabirati.

Članak 18.

U slučaju, da bi se akademija razpustila, može sa njezinimi zakladami i sbirkami raspolagati samo sabor sa privoljenjem krune.

Članak 19.

Akademija ima si po ovih pravilih potrebni poslovni red, kao i naputke, potrebne joj za njezinu nutarnju radnju, sama sastaviti.

Poslovni red ima se dvorskoj kancelariji predložiti na odobrenje. On se može uslied zaključka akademije, komu je potrebno privoljenje absolutne većine glasova onih članova, koji pravo glasa imadu, i sa odobrenjem dvorske kancelarije promieniti.

Članak 20.

Ova ustrojna pravila akademije mogu se samo onda promieniti, ako je najmanje tri četvrtine članova, koji pravo glasa imadu, promienu predložilo, ter takova za-dobila previšnje odobrenje nj. c. kr. apošt. veličanstva.

b) Poslovník.

(Potvrđen visokim odpisom od 17. siečnja 1867 god.)

§ 1.

Akademija ima počastnih, pravih i dopisujućih članova. Počastnih članova ima do 16, pravih 32, dopisujućih do 60 (gled. čl. 5. t. pr.).

§ 2.

Članove bira sama akademija u glavnoj skupštini (gled. čl. 5. t. pr.), i to ovim načinom (gl. čl. 9. t. pr.):

a) Barem dva mjeseca prije glavne skupštine stavlja se u razredih pitanje, imaju li se novi članovi birati; zatim koliko ih i kakovi, da li pravi, dopisujući ili počastni. Nakon zrela razmatranja izriče razred odluku, prema kojoj predlaže ukupnoj akademiji za svako mjesto pravoga člana po trojicu, koji se imadu poimence navesti, dodavši u kratko i razloge, zašto ih razred predlaže. Za počastne i dopisujuće članove predlaže se po jedan za svako mjesto.

b) Pismeni predlozi pojedinih razreda stavljaju se do znanja akademije u predposljednjoj skupnoj sjednici izpred glavne skupštine. U posljednjoj pako skupnoj sjednici prije glavne skupštine vieća se o tih predlozih i ustanovljuje ukupni broj počastnih, pravih i dopisujućih članova, koji bi se imali izabrati za pojedine razrede prema razmjerju. Za taj se broj sastavljaju po razrednih predlozih izborni listovi.

c) Predsjedniku je dužnost, da izborne listove još prije glavne skupštine porazdieli medju svekolike prave članove, koji će u sljedećoj zatim glavnoj skupštini od

predložene za svako mjesto pravoga člana trojice izabrati po jednoga i napisati mu ime na posebnu cedulju. Tajnik skuplja cedulje i čita na glas imena,

Tko je dobio absolutnu većinu glasova, smatra se izabranim.

Kod počasnih i dopisujućih članova prima se ili odbija absolutnom većinom onaj jedan za svako mjesto predloženi.

Za svako mjesto člana glasuje se napose

Ovaj način biranja valja i za prvi predstojeći izbor, samo što se ne veže na vrijeme od dva mjeseca, spomenuto pod a).

§ 3.

Svaki novoizabrani pravi član ima, kada se uvodi u akademiju, čitati razpravu, koja u njegovu struku zasieca. Ako izabranik ne može sam glavom doći u akademiju, čita njegovu uvodnu razpravu tajnik.

Poslije toga dobija diplomu, podpisanu od predsjednika i tajnika.

§ 4.

Pokrovitelj i predsjednik biraju se u glavnoj skupštini (gled. čl. 6. pr.) tajnim glasovanjem, absolutnom većinom. Izbor se podnosi Njeg. Veličanstvu na potvrđenje.

Dok ne stigne potvrda novoga predsjednika, obavlja tu čast njegov predšastnik.

Ako se mjesto predsjednika izprazni prije izbora, obavlja čast predsjedničku do prve glavne skupštine najstariji razredni predstojnik.

§ 5.

Pokle je tajnicima izminuo trogodišnji rok službovanja, upravlja predsjednik u glavnoj skupštini pitanje

na akademiju, je da li bi se isti tajnici i nadalje pridržali. Akademija odlučuje za svakoga tajnika napose tajnim glasovanjem, absolutnom većinom.

Ako većina odgovori niječno, biraju se u istoj skupštini novi tajnici.

§ 6.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu i svečanu sjednicu, zasebice tako, da se glavna skupština sastaje dan ili najvećma dva dana prije svečane sjednice. U glavnu skupštinu i svečanu sjednicu imaju se pozivati i oni pravi članovi, koji ne žive u Zagrebu, uz naknadu putnih troškova.

Svakoga mjeseca drži akademija po jednu ili više razrednih i skupnih sjednica. Broj, način i red sjednica određuje i oglašuje akademija prema okolnostim; nu svaki mjesec da se drži barem po jedna skupna i dvie razredne sjednice.

U razrednih se sjednicah može i više razreda sastaviti zajedno, kad u kojem razredu ima premalo mjestnih članova.

Pokladne, uskrsne, duhovske i božićne nedjelje, zatim mjeseca kolovoza i rujna neima akademija nikakvih sjednica.

§ 7.

Svaki je pravi član dužan, točno dolaziti toli u skupne, koli u razredne sjednice. Tko ne može doći, neka se izpriča ili kod predsjednika ili kod razrednoga predstojnika.

§ 8.

U skupne sjednice dužni su dolaziti svi pravi članovi, koji su u Zagrebu. Ovdje se vieća: o svih predmetih,

koji se tiču akademije kao celoga zavoda ; o poslovih novčanih ; o razpisu nagrada ; o savezu s inimi društvima ; o izboru članova.

Novčana podpora za poduzeća znanstvena daje se samo pod uvjet, da će dotičnik svoje rezultate akademiji saobćiti. Ovakova se podpora daje samo na godinu dana, a poslije valja ju iznova moliti.

§ 9.

Za skupne i razredne sjednice sastavljaju tajnici dnevni red. Toga radi valja, da im članovi priobće svoje predloge barem dan prije sjednice ; isto tako i razprave, koje će čitati.

Nečlanovi treba da svoje razprave, koje će se čitati, barem tri dana prije sjednice dostave u čitkom rukopisu jednomu od tajnika.

§ 10.

U skupnih sjednicah predsjedja predsjednik, u razrednih predstojnik dotičnoga razreda. Kad je predsjednik zapriečen, zamjenjuje ga najstariji izabrani razredni predstojnik.

Tajnici sjede uz predsjednika. Do njih se redaju s jedne i druge strane članovi po vremenu imenovanja ; međju članovi u isto vrieme izabranimi odlučuje doba.

§ 11.

Da se može izreći zaključak, treba da je u glavnoj skupštini barem polovica svih pravih članova ; u skupnoj sjednici barem polovica pravih zagrebačkih članova ; a u razrednoj sjednici barem polovica pravih članova dotičnoga razreda.

§ 12.

I onda, kada tajno glasovanje nije izriekom ustanovljeno (gl. §§ 2., 4., 5.), vlastan je svaki član, ako ga još dvojica podupru, zaiskati tajno glasovanje.

§ 13.

O svakoj sjednici piše jedan od tajnika zapisnik, koji se u sljedećoj isto onakvoj sjednici predlaže na odobrenje. U zapisnik dolaze samo dopisi, predlozi i zaključci. U zapisnicih razrednih sjednica spominju se i razprave, koje su bile čitane.

Svaki član ima pravo na pismeni votum separatum; ali ga mora najkasnije za tri dana predati tajniku.

Zapisnike skupnih sjednica podpisuju: predsjednik i dotični tajnik; zapisnike razrednih sjednica dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

§ 14.

Razredne sjednice diele se na javni i nejavni diel. U javnom se dielu čitaju znanstvene razprave i za javnost prikladni dopisi; čine se primjetbe na upravo pročitane razprave; vieća se o predlozih pojedinih članova i o ostalih znanstvenih poslovih.

U nejavnom se dielu razpravlja sve, što ne spada pred javnost.

K javnomu dielu razredne sjednice prosto je doći svakomu. Pravo glasa imaju samo pravi članovi istoga razreda, a od drugih razreda oni članovi, koji su naročito pozvani u tu sjednicu.

K nejavnomu dielu razredne sjednice prosto je doći samo članovom akademije.

§ 15.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupstinu pod predsjedom samoga pokrovitelja, ili ako je ovaj zapriečen, predsjednika.

U glavnu skupštinu dužni su doći i oni pravi članovi, koji ne žive u Zagrebu. Ovdje se biraju članovi, pokrovitelj, predsjednik i tajnici; razpisuju pitanja i dosudjuju nagrade; ovdje se vieća o čitavom stanju akademije, o promjeni pravila ili poslovnika i ob ostalih načelnih pitanjih.

§ 16.

Umah poslije glavne skupštine (dan dva kasnije) drži akademija svečanu sjednicu. Ovdje govori pokrovitelj ili zamjenik mu, predsjednik, svečani govor; prvi tajnik čita glavno izvješće o stanju i djelovanju akademije, spominje iste godine preminule članove. Ovdje se proglasuju izbori glavne skupštine; imena onih pisaca, kojim su djela nagrađena, i novi razpis nagrada. Napokon čita jedan član svečanosti primjerenu razpravu, koja je već od prije u skupnoj sjednici odobrena bila.

§ 17.

Svi govori i čitanja u akademiji treba da su na hrvatskom (iliti srbskom) jeziku; nu ako akademija pronadje, može učiniti koji put iznimku. Nijedno čitanje ne traje redovito preko jedne ure. Kratki izvadci od akademičkih čitanja priobćuju se u hrvatskih novinah, koje akademija odredjuje. I od onih razprava, koje nisu bile čitane, priobćuju se u novinah izvadci, ako ih sami pisci saštave; inače spominje se samo naslov razprave.

§ 18.

Važniji predmeti, kojim treba dužega razmatranja, opremaju se najprije na odbor.

Odbori su stalni ili privremeni (ad hoc).

Stalnim odborom povjerava se

a) izradjivanje ili izdavanje povećih djela. U takov odbor izabiru se vještaci dotičnoga razreda izmedju pravih, dopisujućih ili počasnih članova;

b) pregledanje razprava, koje se štampaju u spisih akademičkih, bile one pisane od članova ili nečlanova.

Privremeni odbor (ad hoc) izriče sud o djelih, koja su stigla akademiji na priesudu; izpituje predane mu predloge, da o njih svoje mnijenje budi razredu budi skupnoj sjednici podnese.

§ 19.

Članove odbora izabire uvijek sama akademija, a prema naravi predmeta biraju se u dotičnoj razrednoj ili u skupnoj sjednici.

Svakomu je odboru prosto, da pozove u pomoć vještake, ma i ne bili članovi akademije.

Odbori sastaju se prema potrebi, te izabiru izmedju sebe prvaka i izvjestitelja. Nakon dovršena posla oprema se izradjeni predlog akademiji.

Ako koji odbor preko godine dana posluje, izvješćuje glavnu skupštinu o svom djelovanju i o novcih, koji su u to ime potrošeni,

§ 20.

Akademija izdaje na svjetlo sljedeće spise:

a) časopis iliti akademička izvješća, u kojih se štampaju razprave, čitane u sjednicah, ako nisu veće od šest štampanih araka; spomenici starinarski i umjetnički;

izvješća o sjednicah akademičkih i o stanju akademije ; osmrtnice članova ; kritike svih znamenitijih domaćih i inostranih knjiga ;

b) djela, koja izradi i za tisak priredi odbor, po nalogu akademije ;

c) djela, koja stekoše nagradu, razpisanu po akademiji ;

d) djela, koja se akademiji šalju za tiskanje, a ona pronadje, da su vriedna.

Svi akademički spisi izlaze na hrvatskom (iliti srbskom) jeziku ; iznimice može se upotriebiti i jezik latinski.

§ 21.

Sve, što će se štapafi u akademičkih spisih, čita se prije u dotičnoj razrednoj sjednici, bilo čitavo bilo u izvadku. Redakciju djela odborskih ima jedan član odbora, kojega je ovaj izabrao.

§ 22.

Djela, koja se natječu za nagradu, da ne imaju zapisana imena pišćeva, već da su s vana obilježena nekim prirječjem. Rukopisu neka je priloženo zapečaćeno pismo s istim prirječjem s vana, a u pismu da je zapisao pisac svoje ime.

Nagrada se dosudjuje jednomu rukopisu u glavnoj skupštini, a u svečanoj sjednici otvara pokrovitelj ili zamjenik mu, predsjednik, zapečaćeno pismo onoga djela, kojemu bješe nagrada dosudjena, te proglašuje ime pisca. Ostala se pisma spale, a rukopisi vrata onim, koji ih po njihovu obilježju uzištu.

§ 23.

Nagrada se ne može nikako medju dvojicu ili više natjecatelja podieliti.

Nagrađeno djelo ostaje i nadalje svojinom pisca, koji ga je dužan uz godinu dana štampati. Inače vlastna je to učiniti akademija, tako da, podmiriv svoje troškove, čist dohodak predade nagrađeniku.

§ 24.

Za nagrade, koje razpisuje sama akademija iz svojih novaca, ne mogu se natjecati pravi članovi akademije; ali mogu onda, kada nagradu daje zemaljska vlada ili tko drugi.

§ 25.

Djela, koja i nisu nagrađena, ali su vrijedna da se štampaju, štampat će akademija, ako pisac zaželi, po smislu čl. 4. t. pr. j. ak.

§ 26.

Poslove akademičke obavljaju tajnici s pomoćnim osobljem.

Tajnika su dva: prvi i drugi tajnik, oba s godišnjom plaćom, koju akademija ustanovljuje.

Prvi tajnik obavlja poslove ukupne akademije; piše njezin ljetopis, sastavlja glavno godišnje izvješće; nadzire pisariju; pod njegovom je rukom pomoćno osoblje.

Poslove razredne, redakciju akademičkih spisa i nadziranje štampe diele oba tajnika među sobom.

Svi na akademiju upravljeni dopisi i pošiljke donose se u akademičku pisaru. Samo prvi tajnik vlastan je otvarati stvari, dostavljene akademiji.

Ako je prvi tajnik zapriečen, zamjenjuje ga drugi tajnik.

§ 27.

Tajnicima pridano je pomoćno osoblje, koje imenuje i plaću mu određuje akademija na predlog prvoga tajnika.

§ 28.

Sve dopise, koji se tiču ukupne akademije, podpisuju: predsjednik i prvi tajnik.

Dopise pojedinih razreda podpisuju: dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

Ostale dopise podpisuju tajnici sami.

§ 29.

Svi novčani poslovi idu u skupne sjednice.

Novci se dižu za sada u zemaljskoj blagajni uz podpis predsjednika, tajnika i jednoga od one dvojice članova akademičkih, koji dogovorno s kr. namjestničkim viećem upravljaju glavnicom akademičkom (§ 15. prav.).

Novce doznauje predsjednik prema zaključkom skupne sjednice; doznaku podpisuju predsjednik i tajnik.

Novce, koje akademija sa strane dobiva, prima predsjednik, te ih uz podpis tajnika i jednoga od gori naznačene dvojice članova predaje blagajni.

§ 30.

Svaku članu akademije, koji stanuje izvan Zagreba, koliko se god puta pozove u Zagreb, pripada naknada putnih troškova, koju određuje akademija.

§ 31.

Nagrade za razprave, koje se štampaju u spisih akademičkih, ustanovljuje skupna sjednica na predlog dotičnoga razreda.

Nagrade ovećih djela ustanovljuju se u skupnoj sjednici po predlogu oćbora, kojemu je djelo za priesudu povjereno bilo.

Podpore za izdavanje samostalnih djela kao i za ina znanstvena ili umjetnićka poduzeća ustanovljuju se takodjer u skupnoj sjednici po predlogu odbora.

§ 32.

Raćune o godišnjem dohodu i razhodu, kao i priegled svega imutka akademićkoga sastavljaju na izmaku svake godine ona dvojica ćlanova, kojim je po ćl. 15. t. pr. povjerena novćana uprava. U tom neka su im na ruku oba tajnika.

§ 33.

U glavnoj se skupćtini ustanovljuje proraćun za buduću akademićku godinu. Proraćun sastavljaju predsjednik, tajnici i oba ćlana, koji po ćl. 15. sudjeluju kod uprave akademićkog imutka; i to prema obrazloženim predlogom, koje pojedini razredi donose najkasnije u posljednju skupnu sjednicu prije dotićne glavne skupćtine.

§ 34.

Ugovore za štampanje, vezanje, prodaju i razaićljanje akademićkih spisa sastavljaju tajnici uz odobrenje skupne sjednice.

Tajnici ustanovljuju i cieniu akademićkim knjigam prema ukupnomu trošku, uz odobrenje skupne sjednice.

§ 35.

Akademija poklanja svoje spise:

- a) svim poćastnim ćlanovom;
- b) svim pravim ćlanovom;

- c) svim dopisujucim članovom spise dotičnoga razreda ;
- d) svim učevnim zavodom, s kojima je u savezu ;
- e) onim, koji su jugoslavenskoj akademiji barem 2000 for. poklonili i položili ;
- f) napokon onim, kojim je akademija napose odlučila davati svoje knjige.

Tajnici neka osobito gledaju, da se akademički spisi uredno šalju onim, kojih idu.

§ 36.

Od svake književne radnje, koja se štampa u spisih akademičkih, dobiva pisac, ako zaželi, 50 posebnih otisaka s posebnim naslovom.

Više otisaka ne može dobiti, makar i sam htio namiriti štamparske troškove. Akademija pako vlastna je našampati od svake radnje posebnih otisaka, koliko god hoće.

§ 37.

Ovaj poslovnik može se promieniti samo u glavnoj skupštini, ako na promjenu pristane absolutna većina pravih članova (gled. čl. 19. t. pr.).

Svaka promjena podnosi se kr. dvorskoj kancelariji na potvrđenje.

II.

PRAVILA ZA KNJIŽNICU.

Glava I.

Uprava knjižnice.

§ 1.

Akademijском knjižnicom upravlja akademijski knjižničar prema ovim pravilom.

§ 2.

Akademijškoga knjižničara izabire akademija.

§ 3.

Kad bude knjižničar zapriečen, ili za vrijeme, kad knjižničara ne bi bilo, određuje predsjednik, da tajnik preuzme nadzor nad knjižnicom.

§ 4.

Knjižničar pazi na porabu knjižnice i njezinih prostorija; al i odgovara za sve, što u njegovo područje spada.

On nabavlja djela unutar godišnjega proračuna ili u vlastitom djelokrugu, ili po zaključku akademije, ili po predlogu članova njezinih. Prije svega bit će mu briga, da popuni nepodpuna djela sadašnje knjižnice. Za nabavu knjiga i rukopisa preko proračuna podnosi predlog akademiji.

§ 5.

Knjižničar podnosi svake godine glavnoj skupštini akademije, odnosno proračunskom odboru, predlog o izdatcih za buduću akademičku godinu i izvješće o knjižnici, po imenu o njezinu stanju, umnožanju i porabi.

Glava II.

Uzdržavanje i čuvanje knjižnice.

§ 6.

Ponajglavnija briga knjižničara treba da bude čuvanje knjižnice od vatre, vlage, truhleža, moljaca, praha i svega što bi moglo oštetiti knjige ili pokućstvo knjižnice.

§ 7.

Osobito vrijedne, pak i one knjige, koje se puno upotrebljavaju, treba, dogovorno s predsjednikom akademije, vezati dati.

§ 8.

U dvorane, u kojih su knjige smještene, nije prosto ulaziti s gorećom sviećom, nego za nevolju samo i to uz najveći oprez s pokrivenom svjetiljkom.

§ 9.

U prostorijah knjižnice mora biti uvijek sve čisto. Jedan put uz godinu, za vrijeme akademijskih praznika, treba sve prostorije, ormare i knjige pomnjivo oprasiti.

§ 10.

Na sve knjige, rukopise i umjetke treba na sgodnu mjestu udariti biljeg akademije, a tim je označiti kao njezinu svojinu. Od toga se iznimlju književne riedkosti i dragocjenosti, koje će se u posebnom uvijek za-

ključanom ormaru čuvati, te će se o njih poseban katalog sastaviti.

§ 11.

Nikomu nije prosto ulaziti u dvorane, gdje su knjige smještene, bez dozvolje, a kamo li boraviti u njih bez prigleda.

§ 12.

Kad minu uredovni sati, zatvaraju se pomnjivo sva vrata, pregledav prije sve, osobito pako čitaonicu, koja se loži, da se ukloni opasnost požara. Ključevi se čuvaju u predsjednikovoj sobi.

§ 13.

Nikomu nije prosto pušiti u prostorijah knjižnice.

§ 14.

Tko si prisvoji knjige ili druge stvari pripadajuće knjižnici, mora se prijaviti dotičnoj oblasti, da ga prisili na povratak; a tko ošteti što, mora štetu podpuno nadoknaditi. Ako bi se opazilo, da to tko češće ili hotomice čini, može mu knjižničar i dalnju porabu knjižnice uzkratiti.

§ 15.

Na izmaku svake akademijske godine pregleda predsjednik s odborom što se može tačnije svu knjižnicu, je li sve u njoj prema ovim pravilom.

Glava III.

Poraba knjižnice.

§ 16.

Akademijske knjige mogu se upotrebljavati:

1) u čitaonici;

- 2) kod kuće u Zagrebu;
- 3) izvan Zagreba.

§ 17.

Čitaonica je otvorena na dane i vrijeme, kada i kako odredi akademija.

§ 18.

Tko želi u čitaonici kakvu knjigu čitati, ima napisati na cedulju naslov željene knjige, svoje ime i stališ. Zahtievana knjiga predat će mu se odmah, ako je pri ruci, ili ako je ne čita tko drugi.

Ako je zahtievana knjiga komu već posudjena, a čitalac bi ju silno trebao, naznačit će mu se vrijeme, kad će se knjiga povratiti. Povraćena čekat će na njega tri dana u čitaonici; kad mine ovo vrijeme, neće se više na njega obzirati.

§ 19.

U čitaonici leže i časopisi. Zabranjuje se nositi pojedine brojeve kući, dok imaju ležati u čitaonici. Nu kad to vrijeme prodje, može knjižničar i pojedine brojeve kući posuditi.

§ 20.

Čitatelji se imaju u čitaonici pristojno vladati, to jest mirno sjedjeti, nesmetati nikomu ni razgovorom, ni štroptom, a paziti, da se knjige ne oštete.

Tko se nebi pokorio naredbam čitaonice, naložiti će mu knjižničar po podvorniku, da otidje iz čitaonice.

Ako uztreba, izdat će se i potanki propisi za čitaonicu.

§ 21.

Ako tko želi i sutradan čitati knjigu dan prije posudjenu, pričuvat će mu se u čitaonici na posebnome

mjestu; nu ako dotičnik ne dodje uz dva dana u čitaonicu, odniet će se knjiga na svoje mjesto.

§ 22.

Čitatelj može samo iznimice tražiti više knjiga na jedanput, naime. kad se nebi mogao okoristiti kakvom knjigom, ako neima i ostalih svezaka istoga djela, ili pako drugih odnosnih knjiga.

§ 23.

Rukopisi i djela nevezana mogu se čitati samo pod osobitom pazkom knjižničara ili podvornika.

§ 24.

Nije prosto precrtavati slike, osobito pomoću nauljena papira, zatim črčkati po knjigah, prelamati njihove listove, pisati na njih kao na podlozi i drugčije zlo upotriebiti.

Tko se toga uzprkos opomenam ne okani, neće mu se više davati knjige za čitanje.

§ 25.

Za porabu izvan čitaonice posudjuju se knjige :

- 1) članovom jugoslavenske akademije;
- 2) profesorom, suplentom, docentom i pomoćnikom kr. sveučilišta Franje Josipa I., pak i činovnikom njegove knjižnice;
- 3) profesorom i suplentom hrvatskih gimnazija i realka. uz podpis njihova ravnatelja;
- 4) javnim oblastim uz podpis i uredovni pečat načelnika dotične oblasti;
- 5) književnikom, koji su se izkazali znanstvenim radom, ili koji se nanj spremaju;

6) sveučilištnim gradjanom uz jamstvo kojega sveučilišnoga profesora.

§ 26.

Tko od onih, koji su vlastni posudjivati knjige iz akademijske knjižnice (§ 25), prvi put hoće da se posluži tim pravom, treba da se izkaže knjižničaru i da mu dokaže svoje pravo.

Učiniv to, dobit će od knjižničara podpisanu posudbenu cedulju, u kojoj će se, uz vlastoručno podpisano ime, stališ i stan dotičnika, naznačiti njegovo pravo ili jamstvo, koje ga ovlašćuje na posudjivanje knjiga izvan knjižnice

Knjižničar će iz ove cedulje popuniti dotične stupce u posudbenoj knjizi. Jamstvo se vraća istom onda kada dotičnik neima više kod sebe nijedne knjige iz knjižnice.

§ 27.

Tko od navedenih u 25. §-u poželi posuditi kakvu knjigu iz akademijske knjižnice, zatražit će ju od knjižničara, te dobiv ju popuniti i podpisati prijamnicu.

§ 28.

Svatko neka sam pazi, kakva je knjiga, koju je posudio. Ako je oštećena, neka se to na prijamnici zabilježi, inače ako tko povratu oštećenu knjigu, traži se od njega odšteta.

§ 29.

Za svaku posudjenu knjigu odgovara dotičnik sve dotle, dok je njegova prijavnica kod knjižničara. Zato neka svatko vraćajući knjigu potraži svoju prijamnicu, a knjižničar neka zabilježi onda u posudbenoj knjizi, da je posudjena knjiga povraćena.

§ 30.

Knjige se posudjuju obično na mjesec dana; nego posudjena knjiga može se i dulje kod koga ostaviti, kad to čitalac naročito zaželi, a nije nitko uz minuli mjesec iste knjige zatražio. Svaka daljnja posudba smatra se kao nova, zato se onda mora prijamnica obnoviti i u posudbenu knjigu iznova uvrstiti.

§ 31.

Tko u pravo vrijeme nepovrati knjige, opomenut će se tri dana iza dospjela roka nefrankiranim pismom.

Ako ne udovolji ovoj opomeni uz tri dana, odniet će mu podvornik glavom drugu opomenu, za koju ga ide u ime dostavine 10 nvč.

Ako dotičnik niti na ovu opomenu ne povrati knjige, odniet će mu podvornik treću opomenu uz dostavinu od 20 novč.

Ne odzove li se dotičnik nit ovoj opomeni, javit će to knjižničar akademiji, da sudom iztjera svoju svojinu.

§ 32.

Članovi akademije i zagrebački profesori mogu i dulje od mjesec dana posudjenu knjigu kod sebe zadržati, ako ovu želju kod posudbe izraze i ako nitko drugi ne zaište iste knjige.

U potonjem slučaju zamolit će knjižničar, kad mine mjesec dana, dotičnika, da knjigu povrati.

Ako se dotičnik molbi toj nebi odazvao, postupat će knjižničar, kako je razloženo u 31. §-u.

§ 33.

Izvan Zagreba šalju se knjige poštom o trošku onoga, koji je knjigu zamolio.

§ 34.

Kad mine posudbeni rok, zatim na potražbu knjižničara i na izmaku akademijske godine moraju se sve posudjene knjige vratiti, i to u potonjem slučaju poradi revizije knjižnice. Kad se svrši revizija, mogu se te knjige opet posuditi.

§ 35.

Rukopisi i dragocjena djela mogu se samo uz naročitu privolju akademije izvan knjižnice posuditi. Da se poraba rukopisa u knjižnici olakoti, može knjižničar njihovu porabu takodjer izvan redovitih ura (§ 17.) uz potrebit oprez dozvoliti. Jedinim se članovom akademije, a sveučilištnim profesorom i sveuč. knjižničaru uz naročitu dozvolu akad. knjižničara, dozvoljuje poraba rukopisa i kod kuće; ali i njim se preporučuje, da se rukopisi čim više u čitaonici služe.

§ 36.

Izvan trojedne kraljevine posudjuju se knjige i rukopisi takodjer samo uz naročitu dozvolju akademije.

III.

PRAVILA

ZA AKADEMIČKU GALERIJU STROSMAJEROVU.

§ 1.

Sbirke slika i umjetnina, koje je akademiji njezin pokrovitelj biskup J. J. Strossmayer veledušno poklonio, zvati će se na vjekovitu uspomenu njezina utemeljitelja akademička „galerija Strosmajerova“.

§ 2.

Galerijom upravlja akademija putem svoga odbora od četiri lica i putem imenovanoga po njoj ravnatelja.

§ 3.

Odbor imenuje akademija na vrijeme, koje sama odredi.

Na predlog toga odbora imenuje akademija ravnatelja na onoliko godina, na koliko s njim ugovori; a može ga i doživotno imenovati.

Kada se ravnatelj imenuje na vrijeme, ako mu se služba tri mjeseca prije izminuća toga vremena ne odkaže, smatra se produženom još na godinu dana i tako dalje.

Ako se je ravnatelj nakanio zahvaliti na službi, ima to prijaviti akademiji najmanje tri mjeseca prije.

Uvjeti, uz koje se ravnatelj imenuje, ustanovljuju se s njim dogovorno.

§ 4.

U odborskih sjednicah sudjeluje ravnatelj s pravom glasa; ondje izvješćuje i vodi zapisnik.

§ 5.

Odbor će po predlogu ravnateljevu svaku godinu prije akademičke glavne skupštine sastaviti na vrijeme proračun o potrebštinah galerije za sljedeću godinu; te će ga predati predsjedniku akademije, da ga uvrsti u proračun akademički, o kojem razpravlja glavna skupština (§ 15. poslovnika).

§ 6.

U granicah ustanovljenoga proračuna (§ 5.) razpolaze odbor na temelju ravnateljevih predloga samostalno s odredjenimi za galeriju sredstvi uz obvezu, da o izdatkih položi akademiji račun najkašnje do konca siečnja sljedeće godine.

Za tekuće potrebštine odbor će ravnatelju s njim sporazumno doznačiti paušal, o kojem će ravnatelj položiti mu račun.

Odbor će sve izdatke doznačiti kod predsjednika akademije.

§ 7.

Ravnateljeva je dužnost urediti, čuvati i u dobrom redu držati povjerene si sbirke umjetnina, te brinuti se za napredak i razvitak galerije.

U tu će svrhu ravnatelj a) ponajprije sastaviti točan i potpun popis predanih si umjetnina i umjetno-znanstvenih djela; pak u nj uvrstiti svaki predmet, koji bi galeriji pridolazio. Isto tako sastaviti će znanstven opis umjetnina, b) paziti, da se umjetnine ne oštete, a ošte-

čene da se poprave; c) prema sredstvom (§ 6.) nastojati, da se sbirke sustavno popune.

§ 8.

Koncem godine podastrieti će ravnatelj akademiji putem odbora izvještaj o godišnjem radu i o stanju galerije.

§ 9.

Odbor će sporazumno s ravnateljem odrediti, u koje doba ima ravnatelj biti u prostorijah galerije u svojoj pisarni.

Odbor će takodjer na predlog ravnatelja odrediti vrijeme, u koja će galerija otvorena biti občinstvu; a ravnatelj će za red i pazku u to doba skrbiti.